

učenca Skala in Smukavec dobila sta garnituri vrtarskega orodja kot premiji. Koncem je vodja šole svojim učencem v daljem nagovoru z gorko besedo priporočal držati se navajenega reda, nadaljevati pričetni poduk in zvesto služiti svojim prihodnjim gospodarjem. — Zadovoljni so se po vsem tem ločili vsi nazoči poslušalci, ko so poprej ogledali vse prostore te šole, posebno tudi kletarske priprave v že precej dobro napolnjeni vinski kleti.

— Zadnja „Schulzeitung“, katera svoje notice naravnost iz liberalnih virov zajema, vé povedati, da je za družega cerkvenega zastopnika v deželnem šolskem svetu poleg kanonika viteza Premersteina od sl. knezoškofijstva kanonik in profesor dr. Klofutar nasvetovan, da pa imenovan na to mesto dozdej še ni. Mi ne dvomimo po takem nad imenovanjem dr. Klofutarja, ker se ni bati, da bi minister Stremayer ovrigel, kar gosp. knezoškof dr. Pogačar priporoča, vsaj je po vsem dr. Klofutar mož, po katerem sedanja vladna sistema v deželnem šolskem svetu dobí zvestega zastopnika in iskrenega zagovornika državne „omnipotencije“ v šolskih in cerkvenih zadevah. Da bi deželni šolski svet po večini dozdej še ne bil nemšk in liberalen v smislu sedanjega časa, postal bi po pristopu dr. Klofutarja.

— (Pokopališče pri sv. Krištofu) je bilo že popoldne na dan vseh Svetih in celi dan vernih duš podobno krasnemu vrtu božjemu, kamor je romalo na tisoče ljudstva vseh stanov, spominjat se ljubljenskih in spoštovanih umrlih. Celó brezverec se menda na gomili svojih ta dan ne more odkrižati misli na večnost, ki jo sicer rad zatajuje. Čitalnični pevci tudi letos niso pozabili umrlih društvenikov „Sokola“ ter jim pri spominku, žalibog pomnoženem z imeni dr. Coste, Fid. Terpinca in družih, prepevali mile nagrobnice. Lepa misel bila je dr. Costove rodovine, da je na grob njegov položila mnogobrojne krasne vence, ki so jih o pogrebu njegovem na trugo mu položile narodne družbe in druge korporacije, vsaj tega nam pač nihče zanikati ne more, da še danes, kakor 30. dne januarija, ko smo truplo njegovo na pokopališče spremili, preživa je žalost o nikjer nenadomesteni zgubi njega.

— (Darovi za kristjanske ubežnike iz Bosne in Hercegovine na Avstrijsko zemljo): gosp. L. Porenta, župnik v Srednji Vasi v Bohinji, v tej fari zloženih 21 gld.

— (V podporo siromakom Hercegovinskim in Bosniškim) v soboto zvečer v deželnem gledališči napravljena „beseda“, donesla je po odbitih stroških okoli 120 gld. Gospodje pevci čitalnice naše so pod vodstvom pevodje g. Stöckelna v velikem Försterjevem, Bendelnovem in Vogelnovem zboru zopet častno pokazali, kako krasne so slovanske pesmi, gosp. Kocélj pa z deklamacijo Cegnarjevega „Graničara“, kakošen mojster je v govoru, s katerim je globoko v srce segel vsem pričujočim. Gosp. Pistrich se je z Jakšovo „elegijo za cello“ strokovnjaka skazal na tem instrumentu. „Pokojni moj“ gospé Pesjakove po Francoski šaloigri je izbudil veliko smeha. — Da nobenega nemčurja in turčina bilo ni videti ta večer v gledališči, ko bi ga bili z lučjo iskali, tega ni nam treba dostavljati; le še to vprašamo: zakaj je pri slovenskih predstavah loža gospoda deželnega predsednika razsvitljena? — vendar ne zato, da se še bolje vidi, da ga notri — ni?

— Predvčeranjim je dramatično društvo pričelo svoje predstave z žaloigro „Mlinarjeva hči“, ki je ta večer nekako obligatna igra po vseh gledališčih. Izvršila se je z že znanimi močmi hvalevredno.

— (Pobirki iz časnikov.) Ljubljanski „Tagblatt“, ki se za Turke tako poteguje, da si je pridobil priimek „Turški list“, ne obraja samo korana, ampak je zdaj že v dveh člankih pokazal vnetega se za protestantov-

stvo. Svoje unetje za luterance, kalviniste i. dr. opravičuje s trjenjem, da so protestanti povsod na viši stopinji omike, učenosti in blagostanja, kakor katoličani, in hoče dokazati, da je tem katoliška vera na poti, da ne morejo onih dobajati. Pri katoličanih se posebno kaže surovost, nevednost in uboštvo, pravi ta list. Ko bi bil pa, pustivši na stran vse drugo dokazovanje, edino le rekel: „Da so katoličani res surovi in nevedni, dokaz temu je naš list („Tagblatt“), katerega pišejo katoličani“ — potem bi bil pravo zadel in vsak bi mu bil to verjel. — O mladem umetniku Krežmi je pisala Slovanom nikakor prijazna „Triester Zeitg.“ jako navdušen članek, v katerem je povdarjano, da so vse Tržaške muzikalne kapacitete pripoznale ga za velikega umetnika. V „Tagblattu“ pa je dr. Keesbacher, načelnik nemčurskega filharmoničnega društva, pisal o Krežmi tako, kakor da bi bil kak navaden škripač, ker je mladi umetnik — Hrvat. *Difficile est satyram non scribere.*

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Obravnave zbornice poslancev utegnejo zdaj čedalje bolj interesantne prihajati. Federalisti in centralisti dobili so pretekle dni mnogo gradiva, da vsak po svoje stopijo v akcijo proti ministerstvu, se ve da, če bodo le hoteli. Na stran pustivši za zdaj proračun za prihodnje leto, po katerem se kaže primanjka ve okoli 25 milijonov gld., omenimo le dr. Wildauerjev šolsko nadzorstvo zadevajoči in proti Poljakom obrnjeni predlog, ki je centralistom ves na srce priraščen, ministerstvo pa mu je že nekako pot prestriglo s tem, da je krona 23. oktobra neposredno (brez rajhsrata) izdala regulativ za šole v Galiciji. To ni ustavovercem po godu, pa tudi Poljaki niso zadovoljni, da se jim je vzela avtonomija v šolskih zadevah, ki jim jo je Beust za plačilo naklonil zato, da so ostali v državnem zboru; govori se zato, da Poljski minister Zemialkovski hoče odstopiti. — Druga stvar, o kateri se bodo glasile nasprotne misli, je predlog vladni o železnicah, ki najbise začele delati prihodnje leto. (Da med temi ni Kranjske Dolenske, kdo se bode čudil?) — Neizmerne važnosti pa je to, kar je minister Lasser odgovoril na interpelacijo Moravskega poslanca dr. Fanderlika in 24 družnikov njegovih (med katerimi tudi grof Hohenwart, Herman, grof Barbo), v kateri se pritožujejo, da politične gosposke nagibajo sodnije. In kaj je minister odgovoril na to pritožbo? — Rekel je, da popolnoma odobruje to ravnanje!! — Desno (državopravno) stran je zelo osupnil ta odgovor, levica (ustavoverska) pa je ministru klicala: „dobro, dobro“! — No, zdaj smo po teh odkritosrčnih besedah ministrovih vsaj očitno zvedeli, v kako ozki zvezi smejo sodnije biti s politiko. — Ker nam dr. Fanderlikova interpelacija razsvetluje marsikaj, kar se dandanes godi, prinesó „Novice“ drugi pot celo to interpelacijo. Državnopravni stranki v državnem zboru pa so besede ministrove dragoceno gradivo za daljno obravnavo te zadeve.

— V seji zbornice poslancev 27. oktobra je načrt žandarmerijske postave, kakor ga je zbornica gosposka vkrenila, bil na vrsti. V splošni debati je tudi poslanec Herman poprijel besedo. Najprej je dokazal, da tudi ta obravnava ne spada v področje državnega zbora, temveč da pripada deželnim zborom, katerim gré postavodajstvo o zadevah lokalne policije; če je pa — je rekel — to postavodajstvo o krajnih policijskih zadevah v rokah deželnih zborov, tedaj spadajo tudi določila, kako in kdo izvršuje policijo, v njihovo, ne pa državnega zbora področje;

med izvrševalce policije pa spadajo tudi žandarji, ki po takem ne morejo podložni biti političnim gosposkam, ampak policijskim gosposkam, te gosposke pa so županije. Predložena postava pa žandarje podstavlja političnim gosposkam (okrajnim glavarstvom), katere s krajno policijo nič opraviti nimajo. Iz tega je jasno, da obravnava te postave ne gré državnemu zboru, ampak deželni zborom; po tej postavi ravno tiste gosposke (županije), ki imajo za varnost, mir in red v vsakem kraju skrbeti, nimajo žandarjem nič zapovedovati ter si morajo svojih ljudi iskati za to opravilstvo, k večjemu če jim okrajna glavarstva iz posebne milosti kakega žandarja na pomoč dadó. Tak stan pa je nenaraven, nikakor ne more dalje obstati in ne more na najvišem mestu potrjen biti. Ta stan je bil do zdaj, bil je bistven vzrok slabih naših varnostnih razmer. Skrb za javno varnost v deželi je najprvo deželna briga, notranja zadeva dežel, tedaj deželna reč in država po mojih mislih nima pravice podeželah napravljati policijskih uradov. Spolnovaje to dolžnost vzdržujejo občine z velikimi stroški civilne straže, eksekutivno osebje in zapore, dežela pa posilne delavnice. Če je pa vendarle zaradi varnosti še marsikaj želeti, je temu ne malo krivo to, da se država nepoklicano vtika tudi v te notranje zadeve dežel, ker potem deželam ni mogoče, deželno varnostno stražo s policijo srenjsko na pameten način združiti.

Ker dežele plačujejo stroške vkvartiranja žandarjev — Štajarska vsako leto po 20.000 do 30.000 gl. — bi bilo vsaj treba jih vprašati zavoljo te postave. Deželni zbor z dotičnim vladarjem vred je gospodar in lastnik dežele, ne more torej biti dobro, če se država preveč v deželo pomika, pravega lastnika spodriva in brez vednosti deželnemu zboru za hrbtom na deželne stroške v deželi ravna, organizuje in reorganizuje. Če dva gospoda v deželi gospodarita, ne more biti brez prepira o tem, kdo ima pravico.

Čeravno sem tudi jaz te misli, da se žandarmerija, kakoršna je zdaj, ne dá staviti pod srenjsko oblast, imam vendar zá-se drug pripomoček, in ta je, da se naj krajna policija izroči političnim gosposkam, zato naj se pa politični okraji izdatno manjši narede. — Da pa se samouprava dežel ne skrči, naj bi bile politične instance samoupravni deželni vladi podvrženi uradi; ta vlada ima po mojih mislih biti postavljena po dotičnem vladarji, samostojna, zato pa dotičnemu deželnemu zboru odgovorna, ne razdeljena.

Deželnim zadevam prištevam tudi politično upravo, organizacijo uradov in varnostne deželne straže. Po tem edino se dá razmotati zmedena naša ustavna in upravna štrena. Korist bi bila že ta, da bi se sedanje deželne vlade, katerih je 34, za polovico zmanjšale, da bi na mesto nepripravnih in dragih dvojnih vlad, ki so si druga drugi na poti, prišle enotne, trdne deželne vlade, da bi državi bilo odvzeto breme mnogo opravi, katera bi dežele same bolje oskrbovale, ne bilo bi treba za notranje zadeve posebnega ministerstva (nemir), nam ne bi bilo treba hoditi z dežele in pripuščati da o naših zadevah razsoja tuja skupščina, ki ne pozna naših razmer. Vladar svoje oblasti ne bi prav nič zgubil, kajti kar zgubi cesar, to pridobi kralj, vojvoda itd. Dotični deželni vladar bil bi deželi in ljudstvu bolj milostljiv gospodar, kakor more cesar biti. Da se vladar približa dotičnim deželam, tega je res treba, ako se to ne zgodi, bi utegnili oboja drug drugemu popolnoma tuja postati. — Govornik končno predlaga, naj se obravnava postave odloži do tje, ko bo prašanje o premembni ustave in uprave rešeno.

Ogersko. Iz Budapešta. — Magjari imajo tedaj zdaj ministra na čelu, ki je najhujši nasprotnik one pogodbe, ki se je leta 1867 pod Beustom sklenila med Avstrijo in Ogersko ter stvaril sedanji dvalizem. Koloman Tisza, kruti Magjarski magjar, kakor ga „Obzor“ imenuje, je hotel Ogersko samostojno, le cesar Avstrijski naj je tudi kralj Ogerski. Zdaj se bode pokazalo, kaj bodo „tigri“ počeli, da svoje namene dosežejo. Težilo jih bode menda le onih 17 milijonov gl., ki jim jih bode zmanjkalo do konca 1876. leta v Magjarski kasi.

Iz Turškega bojišča. — Nowice o bitvah in praskah med ustajniki in Turki prihajajo vedno redkejše, zlasti z Bosne, kjer upor pod pepelom tli. Pop Žarko je zginil od svoje čete, tudi drugi prostovoljci, ki so bili načelniki posamesnim oddelkom, so se umaknili zimi. S tem pa tudi v Bosni ustaje še ni konec, marveč spala bo čez zimo, spomladi se pa vnovič zopet oživela. V Hercegovini je bil zadnje dni hud boj med ustajniki in 1500 mož močno Turško četo, katera je hotela Trebinje preskrbeti z živežem. Zmagali so ustajniki. Turški poveljnik skuša zbrati vse Turške čete v Trebinji, kjer se je posadka po vojski in drugih nadlogah zelo stopila. Od tam se poroča celó, da so se pokazale sem ter tje že črne koze. Ker živinska kuga ondi že razsaja, bodo menda Evropske vlade vendar kaj storile, da se obvaruje Evropa te divje pošasti. Poslanci teh vlad v Mostaru so vendar spoznali in svojim vladam naznanili, da Turčija ni več v stanu upora zadušiti, da bo tedaj na vsak način treba, da one vzamejo to reč v roke. — Turki divjajo in razsajajo slej ko prej. Z obeh krajev, s Hercegovine in Bosne, se poroča, da so ustajnike, ki so se podvrgli sami, in one begunce, ki so se po prigovarjanji in obetanji vrnili z Avstrije domú, polovili in jim glave odsekali. Taka poročila prihajajo celó s Carigrada, tedaj so gotovo resnična. Kaj je tedaj Turkom upati! —

Tako je na bojišči, kako pa drugje, kar se tega tiče?

Ruski „Vladin Viestnik“ povdarja, da Rusija, čeravno je vseskozi za mir, vendar ne pušča v nemar dolžne simpatije za jugoslovanske kristijane. Prepričavši se, da raji na Turškem ni drugače pomagati, ko če se tuje vlade zá-njo potegnejo, odločila se je za to, da z Nemčijo in Avstrijo vred zahteva od Turške vlade, naj se z ustajniki pogodi. Ruska vlada, katera ve, da v Turčiji nobena reforma, nobeno predrugačenje vladanja proti kristijanom ni mogoče, s temi besedami menda nič druzega ne namerava, nego to, da svoj lastni sklep še nekoliko časa odlašá in sicer tako dolgo, da nameni Prusije in Avstrije postanejo jasnejši. — Srbija se čedalje bolj oborožuje, v Črnigori navdušenost za vojsko čedalje bolj raste. — Konečno povemo še to, da so slovenski prostovoljci čez zimo vrnili se z bojišča domú, tudi Hubmayer pride, ker po zimi ni pravega posla.

Žitna cena

v Ljubljani 30. oktobra 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 20. — banaška 5 fl. 31. — turšice 3 fl. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 10. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 3 fl. — — ovsá 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 70.

Kursi na Dunaji 2. novembra.

5% metaliki 69 fl. 40 kr.

Ažijo srebra 104 fl. 95 kr.

Narodno posojilo 73 fl. 90 kr.

Napoleondori 9 fl. 11 kr.